

Demokratiaa ja osallisuutta on kehitettävä jatkuvasti, valtuustoaloite

KV 20.04.2022 § 37

Puheenjohtaja ilmoitti, että allekirjoittaneet valtuutetut (ensimmäinen allekirjoittaja Satu Hämäläinen) olivat ennen kokousta ilmoittaneet haluavansa jättää seuraavan aloitteen:

Demokratiaa ja osallisuutta on kehitettävä jatkuvasti

Demokratia vaatii jatkuvasti puolustamista, se pysyy elossa vain, mikäli mahdollisimman moni osallistuu demokraattisiin prosesseihin. Näistä prosesseista näkyvin on vaaleissa äänestäminen. Vuoden 2021 kuntavaalien äänestysprosentti oli koko maassa 55,1 % (Loviisassa 54,7 %). Vuoden 2017 kuntavaaleissa äänestysprosentti oli Loviisassa 58,8 %. Vuoden 2012 kuntavaaleissa äänestysprosentti oli Loviisassa 61,4 %. Vuoden 2022 aluevaalien äänestysprosentti oli 47,5 % (Loviisassa 48,0 %). Vaikka eduskuntavaalien äänestysaktiivisuus on ollut korkeampi, on tärkeää huomata, että äänestäminen ei ole enää samalla tavalla itsestään selvää kuin aiemmin. Tähän kannattaa lisätä äänestysaktiivisuuslukuja omasta kunnasta.

Parlamentaarinen vaalityöryhmä julkaisi helmikuussa 2022 kaikkien puolueiden yhteisen julistuksen, jossa se vetoaa puolijulkisten tilojen haltijoihin, jotta useammat kauppaliikkeet, julkisen liikenteen toimijat ja muut vastaavat toimijat osoittaisivat demokratiamyönteisyytensä sallimalla puolueiden ja ehdokkaiden kampanjoinnin tasavertaisesti asemilla, kauppakeskusten käytävillä, kauppojen auloissa ja muissa kaupan yhteydessä olevissa sisä- ja ulkotiloissa sekä muissa tiloissa, joissa ihmisiä liikkuu. Kun äänestäjät joka tapauksessa asioivat erilaisissa puolijulkisissa tiloissa, heillä olisi samalla mahdollisuus ottaa mukaansa esitteitä ja jututtaa ehdokkaita. Ehdokkaiden näkyminen osana normaalia elämänmenoa on demokratiaa edistävä myönteinen ele, joka tuskin olisi haitaksi kaupallekaan. Jos äänestysaktiivisuus laskee, tulisi harkita myös lainsäädännöllisiä toimenpiteitä kampanjoinnin mahdollistamiseksi.

Kunnissa päätetään äänestyspaikkojen määrästä ja sijainnista. Äänestämisen helppous on yksi äänestysaktiivisuutta nostava tekijä. Tarvitsemme aiempaa useampia äänestyspaikkoja ja sellaisiin sijainteihin, joissa ihmiset luontevasti asioivat, kuten kauppoihin, kirjastoihin jne. Erytystä huomiota tulisi kiinnittää ryhmiin, jotka muuten äänestävät harvemmin.

Me valtuustoaloitteen allekirjoittajat esitämme, että eduskuntavaalien 2023 äänestyspaikat ennakoäänestyksessä ja vaalipäivänä valmistellaan keskusvaalilautakunnassa niin, että äänestämisen helppous korostuu. Esitämme, että keskustelu ja päätöksenteko äänestyspaikoista käydään jo vuoden 2022 aikana hyvissä ajoin. Samalla esitämme, että valtuusto yhtyy parlamentaarisen vaalityöryhmän vetoomukseen puolijulkisten tilojen haltijoille demokraattisen osallistumisen laajemmaksi mahdollistamiseksi.

Liite nro 9.

Päätös

Kun aloite oli jätetty, lähetettiin se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi hallintosäännön 133 §:n mukaisesti.

KH 08.08.2022 § 193
758/00.00.00/2022

Valmistelija

Kaupunginkansliakeskuksen johtaja Kristina Lönnfors

Vaalit ja yleinen äänioikeus on yksi demokratian tukipilareista. Tänä päivänä äänestäminen vaaleissa ei ole enää samalla tavalla itsestään selvää kuin aikaisemmin, mikä ilmenee myös eri vaalien äänestysaktiivisuutta kuvaavissa tilastotiedoissa. Jätetyn aloitteen mukaan äänestyksen helppoutta halutaan korostaa. Aloitetekstissä todetaan, että ”tarvitsemme aiempaa useampia äänestyspaikkoja ja sellaisiin sijainteihin, joissa ihmiset luontevasti asioivat, kuten kauppoihin, kirjastoihin jne. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää ryhmiin, jotka muuten äänestävät harvemmin”. Lisäksi aloitteentekijät esittävät, että kaupunginvaltuusto yhtyy parlamentaarisen vaalityöryhmän vetoomukseen puolijulkisten tilojen haltijoille demokraattisen osallistumisen laajemmaksi mahdollistamiseksi.

Valmistelutekstissä ja tilastoissa on lähteenä hyödynnetty verkkosivuja vaalit.fi.

Yleisesti äänestyspaikoista ja äänestysmahdollisuuksista

Kaupunginvaltuusto päättää äänestysaluejaosta, jonka perusteella määräytyvät kaupungin äänestysalueet. Äänestysalue määrittää äänestäjän vaalipäivän äänestyspaikan, eli vaalipäivänä äänestäjä voi äänestää ainoastaan määrätyllä äänestyspaikalla. Vaihtoehtona vaalipäivänä äänestämiseksi on ennakoäänestys eli äänen antaminen ennakoäänestysjakson aikana ennen varsinaista vaalipäivää. Ennakoäänestys on äänioikeutetun vapaasti valittavissa vaalipäivän äänestyksen sijasta, eikä ennakkoon äänestämiseksi tarvitse esittää mitään syytä. Kukin äänioikeutettu voi oman valintansa mukaan äänestää ennakkoon missä tahansa yleisessä ennakoäänestyspaikassa koko Suomessa. Kunnan asukas, jonka kyky liikkua ja toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse kotimaan ennakoäänestyspaikkaan tai vaalipäivänä äänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakkoon kotoaan. Kotiäänestykseen on ilmoitauduttava määräaikaan mennessä. Myös laitoksessa (esimerkiksi sairaaloissa, ympärivuorokautista hoitoa antavissa ja muissa kunnanhallituksen päätöksellä määrätyissä sosiaalihuollon toimintayksiköissä sekä rangaistuslaitoksissa) hoidettavina oleville tai niihin otetuille henkilöille järjestetään mahdollisuus äänestää ennakkoon. Kaupungin ylläpitämistä yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja laitosten äänestyspaikoista päättää kaupunginhallitus.

Loviisan kaupungin vaalipäivän äänestyspaikoista

Loviisan kaupungissa on 14 äänestysaluetta (Loviisan keskusta, Harjuriinne, Valko, Määrilahti, Skinnarby, Hardom, Pernajan kirkonkylä, Koskenkylä, Isnäs, Sarvisalo, Ruotsinpyhtää pohjoinen, Ruotsinpyhtään kirkonkylä, Ruotsinpyhtää eteläinen, Liljendal). Mikäli äänestysalueiden määrää tai niiden perusteena olevaa äänestysaluejakoa tahdotaan muuttaa, on siitä tehtävä päätös ja ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle vaalilain säädösten mukaisesti viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. Äänestysalueiden vaalihuoneistoiksi (äänestyspaikoiksi) on

valittu ensisijaisesti tiloja, joihin on helppo tulla, jotka ovat riittävän tilavia tarkoitukseen ja joissa on mahdollisuus huomioida myös esteettömän kulun asettamat vaatimukset. Tällaisia tiloja ovat muun muassa koulut, kirjastot ja seurantalot. Vaalihuoneistona toimivaa tilaa voidaan tarvittaessa muuttaa kaupunginhallituksen päätöksellä.

Äänestysalueiden määrää pohdittaessa on huomioitava muun muassa kaupungin asukasluku ja maantieteelliset seikat. Matkan äänestyspaikalle pitää olla kohtuullinen samalla kun äänestysalueella asuvien äänioikeutettujen määrä tulee olla tarpeeksi suuri, jotta järjestelyissä voidaan huomioida sekä vaalisalaisuuden säilyttämiseen tähtäävät seikat että järjestelyiden taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit. Jokaisella äänestysalueella tulee olla vaalipäivänä vaalilautakunta, joka koostuu viidestä jäsenestä ja tarpeellisesta määrästä varajäseniä, joita on oltava vähintään kolme. Näin ollen vaalilautakuntien työhön osallistuu vaalipäivänä noin 140 luottamushenkilöä.

Keskusteluissa äänestysalueiden määrästä on enemminkin noussut esille kysymys siitä, tulisiko äänestysalueiden määrää Loviisassa vähentää kuin siitä, tulisiko niitä lisätä. Ympäristökuntiin verrattuna Loviisan äänestysalueiden määrä on aika suuri (vuonna 2022 Porvoo 12, Sipoo 7, Lapinjärvi 4, Pyhtää 2). Tahtona on kuitenkin varmistaa äänestäjille kohtuullinen matka äänestyspaikalle. Kaupungin keskustan alueella äänestysalueita on suhteellisen tiheässä, mutta toisaalta äänioikeutettujen määrä alueella on huomattavasti suurempi kuin kylissä. Tällä hetkellä suunnitelmissa on päädytty jatkamaan nykyisillä äänestysalueilla ja katsomaan, löytyisikö Määrilahden alueelta Kuningattarenrannan rakentamisen myötä nykyistä tarkoituksenmukaisempi äänestyspaikka. Samassa yhteydessä voi selvittää, olisiko aihetta muuttaa Loviisan keskustan ja Määrilahden äänestysaluejakoa.

Loviisan kaupungin ennakoäänestyspaikoista

Yleisiä ennakoäänestyspaikkoja on Loviisan alueella viisi: Lovinfo, Pernajan kirjasto, Liljendalin kirjasto, Kylis Ruotsinpyhtäällä ja äänestysbussi (vastaavat määrät 2022 Porvoo 7 + äänestysbussi, Sipoo 2 + 1 kiertävä, Lapinjärvi 1, Pyhtää 1+äänestysbussi). Äänestysbussi tuo ennakoäänestysmahdollisuuden lähes koko kaupungin alueelle, sillä äänestysbussin reitti noudattaa pitkälle kirjastoauton reittiä. Ennakoäänestyspaikalla pitää olla samanaikaisesti paikan päällä vähintään kaksi ennakoäänestyksen virkailijaa ja äänestyspaikan varustukseen kuuluu muun muassa tietokone ja sähköinen yhteys vaalitietojärjestelmään. Ennakoäänestyspaikkojen (etenkin Lovinfon) aukioloaikojen myötä työpäivän pituus ja myös viikonloppuna toimitettava ennakoäänestys vaatii useamman vaalivirkailijan työpanoksen. Yhteensä ennakoäänestykseen osallistuu noin 14 vaalivirkailijaa. Laitosäänestys on mahdollinen terveyskeskuksen osastolla ja kaikissa ympärivuorokautista hoitoa tarjoavissa hoivakodeissa. Kotiäänestykseen ilmoittautuu yleensä noin 40 äänestäjää.

Yhteenveto

Loviisan alueella on kattava verkosto sekä ennakoäänestyspaikkoja että vaalipäivän äänestyspaikkoja. Äänestyspaikat sijaitsevat paikoilla, joihin äänestäjien on lähtökohtaisesti helppo tulla ja jotka ovat alueen asukkailla tuttuja.

Ennakoäänestyksen osalta on huomioitava, että äänestäjä voi äänestää ennakkoon missä tahansa yleisessä ennakoäänestyspaikassa

Suomessa. Äänestäjällä, jonka kyky liikkua ja toimia on rajoittunut, on oikeus ilmoittautua kotiaänestykseen.

Äänestämisen helppoutta on vaikea edesauttaa ja äänestysaktiivisuutta on vaikea lisätä kaupungin nykyisiä ennakoäänestyspaikkoja ja vaalipäivän äänestyspaikkoja lisäämällä tai muuttamalla. Äänestyspaikkojen määrästä ja sijainnista päätettäessä on huomioitava koko kaupungin maantieteellinen alue sekä järjestelyistä muodostuvat kustannukset.

Yksi ensisijainen keino pyrkiä vaikuttamaan asukkaiden äänestyskäyttäytymisen on tiedottaminen. Kaupungin vaaliviranomaisten roolina on ensisijaisesti tiedottaa kaupungissa olevista äänestysmahdollisuuksista ja äänestyspaikoista. Tiedotuskanavina käytössä ovat muun muassa paikkakunnalla ilmestyvät lehdet, radio, kaupungin verkkosivusto ja somekanavat, minkä lisäksi kaupunki pystyttää noin kymmeneen eri paikkaan julistetelineet ehdokkaita asettavien puolueiden käyttöön. Tiedotusta voidaan tulevissa vaaleissa vielä lisätä.

Liite nro 7.

Esittelijä	Kaupunginkansliakeskuksen johtaja Kristina Lönnfors
Ehdotus	Kaupunginhallitus hyväksyy omalta osaltaan vastauksen aloitteeseen ja ehdottaa, että kaupunginvaltuusto – yhtyy parlamentaarisen vaalityöryhmän vetoomukseen puolijulkisten tilojen haltijoille demokraattisen osallistumisen laajemmaksi mahdollistamiseksi – hyväksyy vastauksen, että aloite ei johda muihin toimenpiteisiin – toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Päätös ehdotuksen mukainen.